

den Orden, hvori han tog den: er der nogle Liendetagere, der komme til at vinde, saa er der andre, som ville komme til at tabe derved. For mig staar det nemlig klart, at, hvor der er Spørgsmaal om at overholde Retfærdigheden i et Forhold af større Omfang, der kan man ikke sige, at dette sker, naar Halvdelen kommer til at lide derunder og Halvdelen kommer til at vinde. Seg mener, at Forholdet skal være saaledes, at den Lov, som udkommer, sørger for, at hver Enkelt bliver stillet saaledes, at han ikke kommer til at lide derunder; men dette vil ikke kunne ske, naar man vedtager det Lovforslag, som foreligger, saaledes som det er kommet fra Udvalget. Der maatte være bestemt en Maade, hvorpaa det var gjørligt, at der kunde tilveiebringes en Dæfning af det Tab, som en affet deraf hensigtsmæssig Ordning maatte kunne medføre, men dette er ikke fket i Lovforslaget. Der er en Ve, man er gaet i Betænkningen, saaledes som den foreligger fra Flertallet, som forekommer mig ikke at være meget heldig eller betryggende. Man siger: nu affkaffes Korntienden in natura mod Godtgjørelse efter Kapitelstægt, og det hedder da i Betænkningen, at Kapitelstægten er en paalidelig Regel, et paalideligt Udtryk for de gjældende Priser for Middelforn. Denne Sætning er med forskjellige Ord to Gange gjentagen i Flertallets Betænkning. Nu erkjender jeg fuldkommen, at Kapitelstægten efter den Maade, hvorpaa den sættes, maa anses for at være en saa god Maalestof, som det vel er muligt at finde, og jeg vil sige til, at efterat Loven af 14de April 1866 har fastsat, at der til dem, hvem det tidligere paalaa at gjøre Indberetninger til Kapitelstægtens Sættelse, altsaa Præster og Underopbygger, er kommet Lidsmænd fra hver enkelt Kommune, er der ganske vist gjort et betydeligt Fremskridt til at faae en rigtig Bedømmelse af de Forhold, hvorefter Kapitelstægten maa ordnes; men jeg vil dog sige, at jeg, uagtet jeg erkjender dette, tror, at Alle ville være enige i, at, hvor omhyggelig man end har været for at opstille bestemte og gode Regler for den Maade, hvorpaa Kapitelstægten skal sættes, saa er det ikke utvivlsomt, om denne alligevel kan anses for at være saa tilfredsstillende, som man i sig selv maatte ønske det. Vil jeg see tilbage til Fortiden, hvorefter Kapitelstægten her i Følkehinget fra mange Sider er bleven betragtet, saa vil jeg tillade mig at gjentagde i Erindringen de Forhandlinger, som fandt Sted i 1856—57 i Anledning af et Lovforslag om at forandre Reglerne for Kapitelstægtens Sættelse; thi deraf vil det være klart, at en stor Del af Thinget gik ud fra den Forudsætning, at det var en høist uheldig Maade, hvorpaa man satte Kapitelstægten, og de Forslag, der i den Anledning fremkom, vidnede tilstrækkelig derved. Seg mener derfor, at, naar der er Spørgsmaal om at varetage hver Enkelt's Fordring paa at nyde, hvad Retfærdigheden tilsigter, da kan man ikke saaledes

henvise til den Sætning, at Kapitelstægten er et paalideligt Udtryk, thi Kapitelstægten kan i sig selv være noget feilagtig; men i alt Fald er det ogsaa klart, at de Forhold, der stille sig for de enkelte Liendetagere, kunne være saadanne, at de, naar ikke dette Lovforslag gaar igjennem, vedblive at have ikke en intetfigende Fordel, men derimod en større Fordel af de Overenskomster, som allerede tidligere maatte have lebet til, at i det Mindste for længere Tid en større Indtægt kommer dem til Gode. Idet jeg forlader denne Materie, vil jeg med Hensyn til Lovforslaget i det Hele sige, at, naar man tager det med, som er kommet frem med Hensyn til Opmaal, idet man siger, at Opmaal for Fremtiden ikke skal tages med i Beregning ved Vedberlaget for Korntienderne in natura, saa gjør man efter min Mening i mange Tilfælde et bestemt Brud paa Retfærdigheden. Men selv om man ikke gjør dette, vil jeg dog sige, at man gjør et Brud paa den Sætning, som den lovgivende Magt stadig holder fast ved og maa holde fast ved, nemlig, at den lovgivende Magt ikke skal indlade sig paa at afgjøre, hvad der skal afgjøres ved Domstolene, og tager man Hensyn dertil — jeg tillader mig at tilføie nogle Ord om dette, fordi det ogsaa er en væsentlig Bestanddel, der vidner om det Udgangspunkt, hvorpaa man har stillet sig med Hensyn til Forslaget — saa er Udgangen til at kunne faae Opmaal i mange Tilfælde saaledes hjemlet ved Lovgivning og saaledes gennemført i Praxis i Nar, der ikke ligge langt tilbage, at man maatte vil gjøre Brud paa, hvad der er retfærdigt, naar man vil sige, at Opmaal herefter skal affkaffes. Seg vil gjerne indrømme, at det, der i 1698 fremtalte denne Regel om, at der skal gives saa og saa Meget i Opmaal for de forskjellige Aker af Sæd, kunde staa i Forbindelse med Hensyn, som dengang havde nogen Betydning, men som derimod nu have mindre Betydning, navnlig Hensyn til Skibsfarten og den Tid, hvori i alt Fald en Henliggen af Kornvarer kunde være nødvendig, saa at det var fornødent at indrømme Noget som Erstatning for Svind; men dette er i alt Fald lige til den seneste Tid vedblevet at kunne være undergivet Domstolenes Paakjendelse, og det er dette, som vi under alle Omstændigheder maa holde fast ved, at man ikke uden videre igjennem en Lov skal berøve Vedkommende den Udgang, som de kunne have til at faae et Spørgsmaal paakjendt ved Domstolene. Der er sagt, at det var i høi Grad ønskeligt at faae denne Lov gennemført, og jeg sætter stor Pris paa den Bemærkning, der findes i Slutningen af Flertallets Udtalelser, at det ikke gik ud fra, at det var den absolut rigtige eller eneste rigtige Maade, hvorpaa Flertallet foreslaar dette Forhold ordnet. Det, hvorpaa det maa komme an, er netop at finde en Maade, hvorpaa det kunde være gjørligt at sørge for, at vedkommende Liendetagere ikke kom til at lide Tab, hvorved man vilde krænte den Ret, som de paa